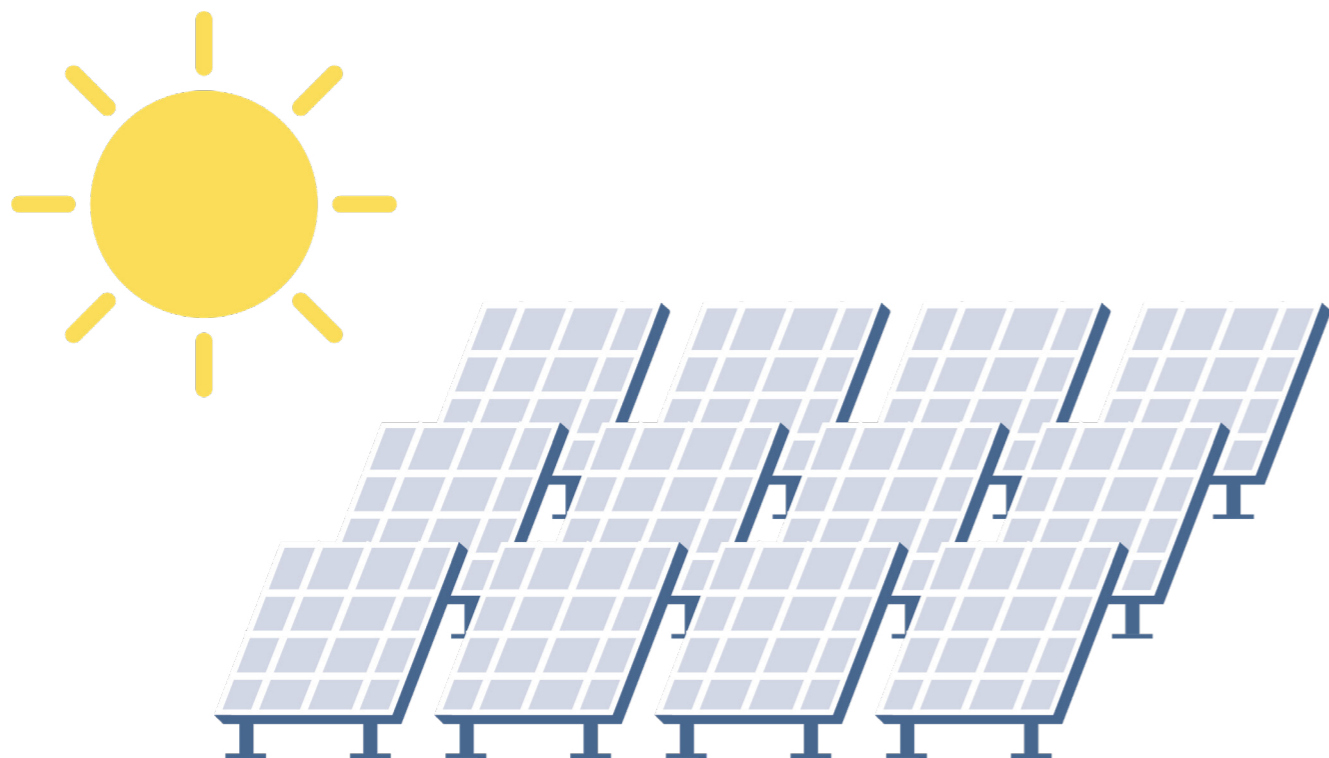

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Markbaserad solcellsanläggning

SÅ VÄLJER DU RÄTT PLATS

Titel: Markbaserad solcellsanläggning – så väljer du rätt plats

Utgiven av: Länsstyrelsen Östergötland, 2023

Redaktörer: Matilda Hansen och Anders Eliasson, Länsstyrelsen Östergötland

Layout: Clara Jonsson, Länsstyrelsen Östergötland

Illustration: Fanny Vickius, Länsstyrelsen Östergötland

Omslagsfoto: Scandinav

Foto: Scandinav

ISBN: 978-91-89819-03-0

Rapportnummer: 2023:20

Innehåll

Samråd eller tillstånd enligt miljöbalken?	4
Lokalisering	5
12:6-samråd	6
Landskapsbild	6
Riksintresse	6
Skyddad natur	6
Artskydd	6
Totalförsvaret	6
Friluftsliv	6
Förorenad mark	7
Grannar och andra samrådsparters	7
Fornminnen enligt 2 kap kulturmiljölagen	7
Checklista 12:6-samråd	7
Grafisk modell över över processen för 12:6-samråd	8
Praktiska tips	10
Elnät	10
Utformning av parken	10
Bygglov	10
Miljökonsekvensbeskrivning	10
Informationskällor	11
Värden på platsen	11
Vill du fördjupa dig? Här finns mer information:	11

Projekt Regler och villkor

Broschyren är framtagen inom projektet Regler och villkor som finansieras av Landsbygdsprogrammet 2014–2020. Projektet syftar till helhetstänk och dialog mellan myndigheter, kommuner och livsmedelsproducenter och att verka för det nationella målet att den svenska livsmedelsproduktionen ska öka.

Förnybar och fossilfri elproduktion är viktig för att klara klimatmålen och för att bidra till samhällets ökade elektrifiering. Elenergi från solceller är en väsentlig del i omställningen. I Östergötland finns ett stort intresse för etablering av nya solcellsanläggningar. Den här broschyren innehåller tips på hur du kan gå till väga och vad du behöver tänka på vid anmälan och ansökan.

Samråd eller tillstånd enligt miljöbalken?

Vid planering av solcellsparkar som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön behövs en anmälan om samråd till Länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § miljöbalken. Hur ett sådant samråd går till beskrivs i denna broschyr.

Kom ihåg att 12:6-samråd inte ersätter samråd eller tillståndsprövning enligt annan lagstiftning om exempelvis fornminnen, strandskydd och bygglöv.

Trots att det inte krävs ett tillstånd för att anlägga en solcellspark är det möjligt att ansöka om frivilligt tillstånd för miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap miljöbalken. Detta kan vara ett bra alternativ för mycket storskaliga anläggningar. En ansökan om tillstånd för miljöfarlig verksamhet innebär en mer omfattande prövning än ett samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken, men ger i gengäld en ökad trygghet för den som bedriver verksamheten. För mer information om hur en sådan tillståndsprövning går till, se informationsskriften [Att söka tillstånd för miljöfarlig verksamhet](#).

Lokalisering

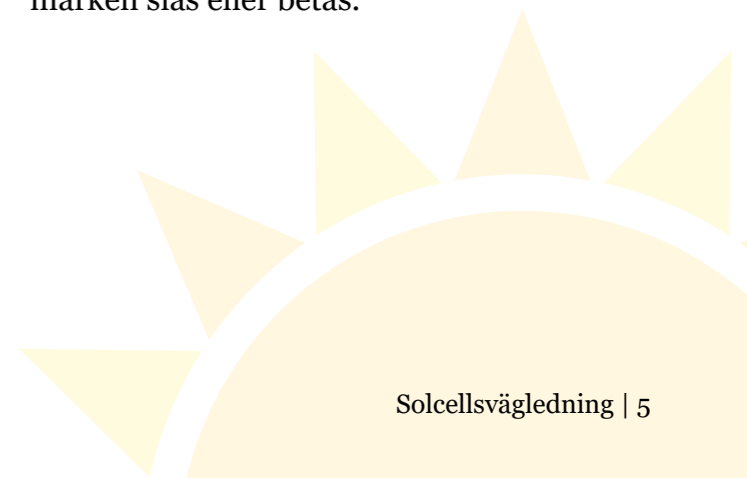
Det är angeläget att hushålla med vår jordbruksmark och bevara landskapets natur- och kulturvärden. Oavsett om solcellsanläggningen ska placeras på jordbruksmark eller skogsmark behöver en lokaliseringstudering normalt sett göras. Som enskild markägare behöver du åtminstone jämföra olika platser inom dina fastigheter som kan vara lämpliga. Bolag som söker mark att bygga på behöver utreda alternativa platser inom ett större område, till exempel inom kommunen.

Tänk på att vissa kommuner kan ha pekat ut områden som är lämpade för solcellsanläggningar i sin översiktsplan.

För att reda ut möjlig negativ påverkan på natur- och kulturmiljön är det viktigt att ta hänsyn till platsens värden i fråga om bland annat landskapsbild, kulturmiljö, skyddade områden och arter. För att se sådana värden kan man ta hjälp av kunskapsunderlag som presenteras på följande sidor.

Enligt miljöbalken ska mark användas för det som innebär en, från allmän synpunkt, god hushållning (3 kap 1 § miljöbalken). Brukningsvärd jordbruksmark kan få tas i anspråk för solelsproduktion om lokaliseringen inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande annat sätt (3 kap 4 § miljöbalken). För platsalternativ på jordbruksmark är det motiverat att beskriva och värdera marken i fråga om odlingsbetingelser. Jordbruksmark med dålig arrondering, bärighet och/eller produktionsförmåga kan i vissa fall anses vara lämplig att hysa en solcellspark i stället för att fortsätta användas till livsmedelsproduktion.

Tänk på att åkermark som bebyggs med solceller löper risk att inte vara berättigad till jordbrukarstöd, då det huvudsakliga syftet med marken kan bedömas vara elproduktion. Detta gäller även om marken slås eller betas.

För att Länsstyrelsen ska kunna fatta beslut krävs underlag som väl beskriver anläggningens påverkan på miljön.

Landskapsbild

Vissa landskap som är av särskild betydelse på grund av sina natur- och kulturmiljövärden har behov av skydd mot förändringar av landskapsbilden. Solcellsparken bör placeras och utformas så att förändringar av sådana skyddsvärda landskap eller landskapsavsnitt kan undvikas.

Riksintresse

Ett riksintresse baserat på värden för natur-, kultur- eller friluftsliv, brytningsvärda ämnen och material eller för nationellt viktig infrastruktur kan utgöra hinder för en solcellsanläggning. Enligt miljöbalken ska områden av riksintresse skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön eller det avsedda nyttjandet. Alla riksintressen behandlas i den kommunala översiktsplanen.

Skyddad natur

Är marken skyddad? Vissa områden omfattas av skydd enligt 7 kap miljöbalken. Det kan gälla exempelvis biotopskydd, strandskydd, Natura 2000 eller naturreservat. Det krävs tillstånd eller dispens för att göra åtgärder som kan påverka ett skyddat område. Dispens och tillstånd söks hos Länsstyrelsen, med undantag av strandskyddsdispens som oftast prövas av kommunen.

Artskydd

Du behöver ta reda på om det finns fridlysta arter i området. En inventering kan krävas för att säkerställa att inga fridlysta arter hotas av solcellsparken och om det behövs en ansökan om dispens från fridlysningsbestämmelserna. En viss ledning om artförekomst finns på [Artportalen](#).

Totalförsvaret

Försvarmakten har utpekade riksintresseområden och övriga allmänna intressen som ska skyddas mot åtgärder som försvårar tillkomst eller utnyttjande av anläggningar. Skyddet kan exempelvis gälla risk för bländning eller elektromagnetiska störningar på kommunikationssystem. Samråd behöver ske med Försvarmakten om etablering skulle planeras inom ett sådant utpekat område för totalförsvaret.

Friluftsliv

Områden som är särskilt viktiga för friluftslivet bör undvikas vid lokalisering av solcellsparken. Uppgifter om sådana friluftsområden framgår av Länsstyrelsens planeringsunderlag och av de kommunala översiktsplanerna. Även utanför dessa utpekade områden kan möjligheterna att nyttja allemansrätten behöva beaktas.

Förorenad mark

Gamla industritomter och deponier kan vara lämpliga lokaliseringar. Dessa kan dock behöva saneras eller kräva extra försiktighet vid schaktning. Vid misstanke om förorenad mark kan du kontakta tillsynsmyndigheten, vanligtvis kommunen, för mer information. Läs gärna mer på Länsstyrelsen Östergötlands webbplats om [förorenade områden](#).

Grannar och andra samrådsparters

Om solcellsparken hanteras inom en anmälan enligt 12 kap 6 § finns inget generellt krav på samråd med enskilda, allmänhet eller kommuner. Men om en miljökonsekvensbeskrivning krävs, vanligtvis för parker över fem hektar, ingår enskilda som kan vara berörda som samrådsparters i undersökningssamråd. Dessa kan vara markägare eller andra sakägare.

Fornminnen enligt 2 kap kulturmiljölagen

En solcellsanläggning innebär markingrepp som till exempel pålning och schaktning. Fornlämningar är därför en viktig förutsättning för överväganden som rör lokalisering, eftersom de kan inverka på anläggningens tillkomst och utformning.

Alla fornlämningar, både kända och okända, är skyddade enligt kulturmiljölagen. Skyddet omfattar även tillhörande fornlämningsområde vilket kan vara avsevärt större än själva fornlämningen. Om det kan antas finnas fornlämningar i området är du skyldig att först samråda med Länsstyrelsen enligt 2 kap kulturmiljölagen.

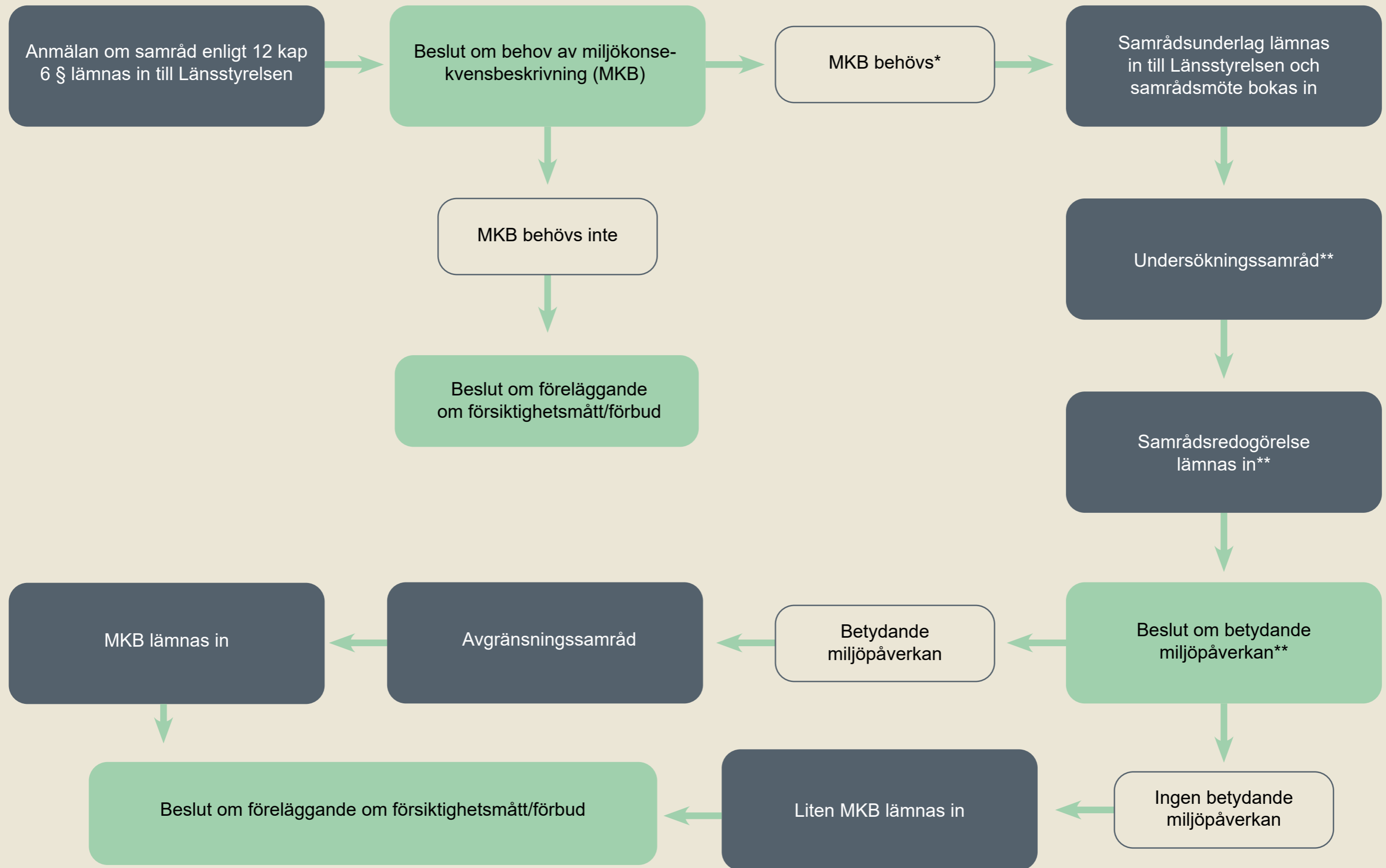
I samband med större markanspråk finns ofta behov av arkeologisk utredning. Länsstyrelsen Östergötland godkänner enbart arkeologiska utredningar enligt 2 kap 11 § kulturmiljölagen som utförs efter föregående beslut av Länsstyrelsen. Om det finns kända fornlämningar i området krävs en tillståndsansökan. Samråds- och tillståndprocesserna runt fornlämningar är ofta tidskrävande och bör ske parallellt med samrådet enligt 12:6 miljöbalken.

Checklista 12:6-samråd

- Har du valt bästa platsen? Och kan motivera?
- Finns tydliga kartor med layoutskiss, måttangivelser och fotomontage?
- Finns några riksintressen som berörs?
- Hur kommer kulturmiljön och eventuella fornlämningar påverkas? Berörs byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen eller regionala intressen för kulturmiljö?
- Hur kommer naturmiljön påverkas?
- Berörs biotopskyddade områden?
- Finns det kommunala planer som berörs?
- Hur kommer friluftslivet påverkas?
- Hur ska anläggningen och marken vid anläggningen skötas?
- Hålls tillräckligt avstånd till närliggande väg?
- Finns det risk att marken är förorenad?
- Krävs en miljökonsekvensbeskrivning?

Grafisk modell över över processen för 12:6-samråd

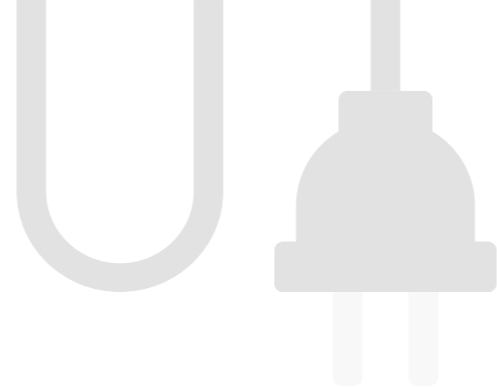
● Den sökande tar initiativ och medverkar ● Länsstyrelsen tar ställning

* En MKB krävs vanligtvis för solcellsparkar över fem hektar och tas fram av den sökande.

** Om sökanden anser att verksamheten innebär betydande miljöpåverkan kan dessa steg hoppas över och ett avgränsningssamråd hållas direkt. Samrådsredogörelsen lämnas då in samtidigt som MKB:n. Under processen meddelar Länsstyrelsen att verksamheten konstaterats innebära betydande miljöpåverkan.

Du kan anmäla 12:6-samråd direkt på Länsstyrelsens webbplats:
[Åtgärd i naturmiljön | Länsstyrelsen Östergötland \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/ostergotland/)

Elnät

Möjligheterna för anslutning till elnätet varierar och beror bland annat på befintligt elnät och struktur. Kontakta elnätsägaren i ett tidigt skede då det kan dra ut på tiden att bygga anslutning.

Utformning av parken

Behöver parken stängslas in? Stängsel kan skapa barriärer i naturmiljön och försvåra för djur och människor att passera. Ett stängselbygge behöver ofta anpassas för att djur- och friluftslivet inte ska inskränkas allt för mycket. Kanske räcker det att stängsla in transformatorstationerna?

Ett större instängslat område utgör en barriär för viltets rörelser i landskapet och gör att platser som kan vara viktiga för födosök eller lega riskerar att försvinna. För att minska barriäreffekterna bör ett tillräckligt avstånd lämnas mellan anläggningens stängsel och omkringliggande linjeelement som stengårdsgårdar, busk- och trädriddåer, diken, vägar eller liknande. Större vilt får då möjlighet att ostört röra sig runt anläggningen. Där ett stängsel ska sättas upp bör öppningar skapas för att göra området tillgängligt för mindre marklevande vilt. Anläggningen bör ses i ett större sammanhang, där man tar hänsyn till andra hinder som finns eller kan komma att uppstå i området.

Om parken anläggs i närheten av diken eller andra större markavvattningsanläggningar är det viktigt att ge tillräckligt med utrymme för att kunna genomföra återkommande

maskinell rensning. Med hänsyn till det generella biotopskyddet behöver även naturliga vattendrag, småvatten, åkerholmar och solitärträd ett visst skyddsavstånd från solcellspanelerna. Ett grovt riktmärke kan vara att ha ett skyddsavstånd på åtminstone fem meter.

Om solcellsanläggningen placeras inom en vägs skyddsområde kan det krävas tillstånd enligt väglagen. Skyddsområdet är oftast tolv meter från vägområdet, men kan vid större vägar vara upp till 50 meter. Avstånd till vägar bör även beaktas vid enskilda vägar.

Bygglov

Själva stativen och solcellspanelerna kräver normalt sett inte bygglov då de inte räknas som byggnad eller bygglovspliktig anläggning enligt plan- och byggförordningen. Däremot behövs bygglov från kommunen för transformatorstationer och teknikbodars.

Miljökonsekvensbeskrivning

Även om solcellsparken bara förenas med en samrådsanmälan enligt 12 kap 6 § miljöbalken kan det ändå, i vissa fall, bedömas att åtgärden innebär en betydande miljöpåverkan. Då ställs krav på att anmälan/sökanden tar fram en miljökonsekvensbeskrivning, vilken ska utgöra en samlad bedömning av effekter på människors hälsa och miljön. Innehållet i en miljökonsekvensbeskrivning regleras i 6 kap miljöbalken och miljöbedömningsförordningen.

Värden på platsen

Det finns mycket underlag som kan ge stöd för att bedöma om anläggningen riskerar att skada värden och riksintressen. Här är ett urval:

- › [Länsstyrelsernas planeringskatalog](#) – planeringsunderlag om till exempel
 - › riksintressen för kulturmiljö
 - › regionala intressen för kulturmiljö
 - › regional landskapsanalys för Östergötland
- › [Bebyggelseregistret](#) – Riksantikvarieämbetets söktjänst för kulturhistoriskt särskilt värdefulla byggnader, till exempel byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen
- › [Fornsök](#) – en söktjänst för alla registrerade fornlämningar och kulturhistoriska lämningar
- › Länsstyrelsens [Östgotakartan](#) – en sammanställning av olika kartlager med bland annat natur- och kulturvärden, jordbruksskiften samt friluftsliv
- › [Artportalen](#) – visar vilka växt- och djurarter som är inrapporterade på olika platser
- › [Skyddad natur](#) – Naturvårdsverkets karttjänst för bland annat naturreservat, biotopskyddsområden och Natura 2000-områden
- › Sveriges Geologiska Undersöknings (SGU) [kartvisare](#) för jordarter – finns en grov kartering av jordarterna i landet
- › På kommunens webbplats hittar du aktuell översiktsplan och andra planeringsunderlag som exempelvis kommunalt kulturmiljöprogram och bebyggelseinventeringar

Vill du fördjupa dig? Här finns mer information:

- › [Boverket](#)
- › [Energimyndigheten](#)
- › [Naturvårdsverket](#)
- › [Bygga och bevara: Hur påverkas fornlämningar? – Riksantikvarieämbetet](#)
- › [Miljösamverkan Sverige](#)
- › [Miljöbalken](#)
- › [Länsstyrelsens skrift om att söka tillstånd enligt Miljöbalken](#)
- › [Projekt Solmarken – Länsstyrelsen Skåne](#)
- › [Dispenser för ingrepp i naturen – Länsstyrelsen Östergötland](#)

Länsstyrelsen Östergötland, Östgötagatan 3, 581 86 Linköping
ostergotland@lansstyrelsen.se | 010-223 50 00
www.lansstyrelsen.se/ostergotland

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND